

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE MARKTPLAATS 7 TE LICHTERVELDE

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 354

Rapport opgemaakt door: Jelle Defrancq

Derbystraat 55

9051 Gent

maart 2017

Dossiernr. 20765.R.01

OE: 2017A347

Gent

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief langs de Marktplaats 7 te Lichtervelde.

Auteurs

Jelle Defrancq

Initiatiefnemer

Bouwheer

Projectnummer

- 20765 (intern)
- 2017A347 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, Januari 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 354

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	26/01/2017	Interne draft
v1	2/02/2017	Externe draft / definitieve versie
v2	02/2017	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Tim Moerenhout
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
Director	Didier Reyns/Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	7
1	Inleiding (beschrijvend gedeelte)	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens	7
1.3	Doel van het onderzoek.....	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie.....	10
2	Aard van de bedreiging.....	11
2.1	Huidige situatie.....	11
2.2	Toekomstige situatie	13
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	17
3.1	Topografische situering	17
3.2	Bodemkundige situering.....	20
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis.....	27
4.1	Historische context.....	28
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed.....	29
4.3	Cartografische bronnen.....	33
4.4	Recente landschapsveranderingen	39
5	Besluit	40
5.1	Interpretatie en datering.....	40
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	41
5.3	Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek	41
5.4	Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	43
7	Bibliografie.....	44
7.1	Literaire bronnen.....	44
8	Bijlage plannen en kaarten.....	45
8.1	Booronderzoek	45
8.2	Bouwplannen Zwanebeek	50
8.3	Bouwplannen.....	51

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Geopunt 2017)	9
Figuur 2: GRB en kadasterkaart met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017; Cadgis 2017)	10
Figuur 3: Orthofoto (grootschalige winteropname, kleur, 2013-2015) met weergave van de bestaande toestand (bron: Bouwheer 2016; bron: Geopunt 2016)	11
Figuur 4: Overzichtsfoto van de bestaande toestand van op de Burgemeester Callewaertlaan aan de noordwestelijke zijde (boven) en de voormalige arbeidershuisjes in het noordwesten van het terrein (onder) (bron: Google Street view 2009)	12
Figuur 5: GRB en orthofoto (grootschalige winteropnames, kleur, 2013-2015) met overzicht van de toekomstige situatie. (bron: opdrachtgever 2016; Geopunt 2016)	14
Figuur 6: GRB en orthofoto (grootschalige winteropnames, kleur, 2013-2015) met overzicht van de toekomstige situatie. op kelderniveau (bron: opdrachtgever 2016; Geopunt 2016)	15
Figuur 7: Impact van de werken op het studiegebied met weergave van de gebieden die in gevaar zijn. Dit zijn de delen van het terrein waarvoor geen verstoring kon worden vastgesteld op basis van cartografische materiaal en waarop een ingreep in de bodem is gepland (bron: Bouwheer 2017)	16
Figuur 8: Topografische kaart (1:10.000) met aanduiding van het studiegebied (Rood) (Bron: Geopunt 2016)	17
Figuur 9: DTM (1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) en hoogteprofielen (Bron: Geopunt 2016)	18
Figuur 10: Hoogteprofielen (bron: Geopunt 2016)	19
Figuur 11 Hillshade (afgeleid van DTM 5m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2016)	19
Figuur 12: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2016)	20
Figuur 13: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3 ^e en type 3c) (bron: Geopunt 2016)	21
Figuur 14: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (bron: Geopunt 2016)	22
Figuur 15: Gedigitaliseerde tertairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)	23
Figuur 16: Orthofoto (grootschalige zomeropnames, kleur, 2013-2015) met weergave van de boorpunten (bron, Geopunt 2017)	24
Figuur 17: resultaten booronderzoek met aanduiding van de zones met puinlaag op -0.60mMV (oranje en rood) en zones waar deze puinlaag ontbrak (blauw)	26
Figuur 18: Tabel met geraadpleegde bronnen	27
Figuur 19: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed in de buurt van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2016)	29
Figuur 20: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio	30
Figuur 21: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1000m	31
Figuur 22: overzichtstabel CAI	31
Figuur 23: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016)	33
Figuur 24: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016)	34
Figuur 25: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016). 35	
Figuur 26: Vandermaelen kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016) ...	36

Figuur 27: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Rood) en de huidige situatie (bron: Geopunt 2016)	37
Figuur 28: weergaven van boringen op de Poppkaart (Geopunt 2017).....	38
Figuur 29: Topografische kaart ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) met weergave van het studiegebied (rood) (bron: Cartesius 2016).	39

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

---

1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE)

1.1 THESAURUS

Bureaustudie, burcht, stadskern, middeleeuwen, lijntracé

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017A347
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	Jan Coenaerts
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2016/00008
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Marktplaats 7
- postcode :	8810
- fusiegemeente :	Lichtervelde
- land :	België
Lambercoördinaten (EPSG:31370)	N: 63748, 191559 Z: 63728, 191474
Kadaster	
- Gemeente :	Lichtervelde
- Afdeling :	1
- Sectie :	F
- Percelen :	250D, 251Y, 254C6, 254V4, 254W4,
Onderzoekstermijn	Januari 2017
Thesauri	Bureaustudie, burcht, stadskern, middeleeuwen, lijntracé

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief, dat potentieel aanwezig is, op een terrein is bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de bouwheer naar aanleiding van de bouw van appartementsgebouwen op een deels bebouwd terrein aangrenzend aan Markplaats nummer 7.

De beoogde graafwerken voor de aanleg van een ondergrondse parkeergarage, de funderingen van de geplande gebouwen en verhardingen worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Doordat de oppervlakte van de te verkavelen percelen de drempelwaarde van 3000m² overschrijdt en de ingreep in de bodem de 1000m² overschrijdt moet er, in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel van de site te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet).

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied bevindt zich aan de westzijde van de Marktplaats te Lichtervelde. op terreinen die deels dienstdoen als tuin en deels bebouwd zijn. De percelen die voorzien zijn voor de bouw van Appartementsgebouwen met bijhorende infrastructuur liggen allen tussen de Marktplaats, de Burgemeester Callewaertstraat, de Marktstraat en de westzijde van de Handzamevaart. Het terrein omvat percelen 250D, 251Y, 254C6, 254V4, 254W4 die samen een oppervlakte hebben van 3640m².

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Geopunt 2017)

Figuur 2: GRB en kadastrakaart met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017; Cadgis 2017)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het totale oppervlak van het plangebied bedraagt 3640m². Het grootste deel hiervan was in gebruik als privétuin van de woningen langs de Markplaats en Markt. Enkele van deze woningen namelijk nummers 4 en 8 langs de Marktplaats en nummer 7 langs de markt zijn tevens opgenomen in het studiegebied. Deze gebouwen zijn allen gedeeltelijk onderkelderd.

In het noordelijk deel van het studiegebied is een braakliggend gebied te zien. Dit zijn resten van (onderkelderde) boerenarbeidershuisjes die reeds zijn afgebroken in 2014 (WVI 2014). Op de erven achter deze huisjes zouden diepe structuren aanwezig geweest zijn (pers. Comm. Eigenaar 2017). Waarschijnlijk gaat het om resten van beerputten.

Direct ten westen van dit braakliggend terrein zijn enkele bijgebouwen aanwezig die tevens reeds zijn afgebroken. Het gebouw langs de burgemeester Callewaertlaan deed dienst als kruipkelder (Pers comm. Eigenaar). Daarnaast komen nog enkele gebouwtjes voor met onbekende functie. Hun funderingsdiepte is dan ook niet gekend. Verder loopt over het terrein nog een ingekokerde Zwanebeek waarvan de bouwplannen zijn bijgesloten in de bijlage.

Het gebied aangeduid in het rood op figuur 3 omvat de contour van een gebouwtje dat werd aangeduid op de Popkaart maar waarvan geen spoor meer te zien is op het huidige terrein. Wel wezen boringen uit dat vanaf 0.60m onder het loopvlak een puinlaag aanwezig is die mogelijk samenhangen met de afbraak van het besproken gebouw.

Figuur 3: Orthofoto (grootschalige winteropname, kleur, 2013-2015) met weergave van de bestaande toestand (bron: Bouwheer 2016; bron: Geopunt 2016)

Figuur 4: Overzichtsfoto van de bestaande toestand van op de Burgemeester Callewaertlaan aan de noordwestelijke zijde (boven) en de voormalige arbeidershuisjes in het noordwesten van het terrein (onder) (bron: Google Street view 2009).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De opzet van de bouwplannen is de constructie van appartementsgebouwen met ondergrondse parkeerruimten. De appartementen zullen bestaan uit 3 bouwlagen. Een deel van deze gebouwen zal uitkijken op de Burgemeester Callewaertstraat, een deel op de Markt en een laatste blok kijkt uit op de Marktstraat. Tussenin deze blokken licht een trapvormige verharding en parkeerplaatsen.

De appartementsgebouwen beslaan 3643m² van het studiegebied en worden gefundeerd op sleuffunderingen van minimum 1m diepte. De bovengrondse verhardingen (3643m²) bestaan deels uit een getrapte verharding die de hoogst gelegen appartementen (0mMV) verbindt met de lager gelegen appartementen (-2mMV). Ten westen hiervan bevindt zich een parking met verbindingsweg naar de Burgemeester Callewaertlaan en Marktstraat. De diepte van de onderfundering van deze verhardingen is voorzien op -0,60mMV.

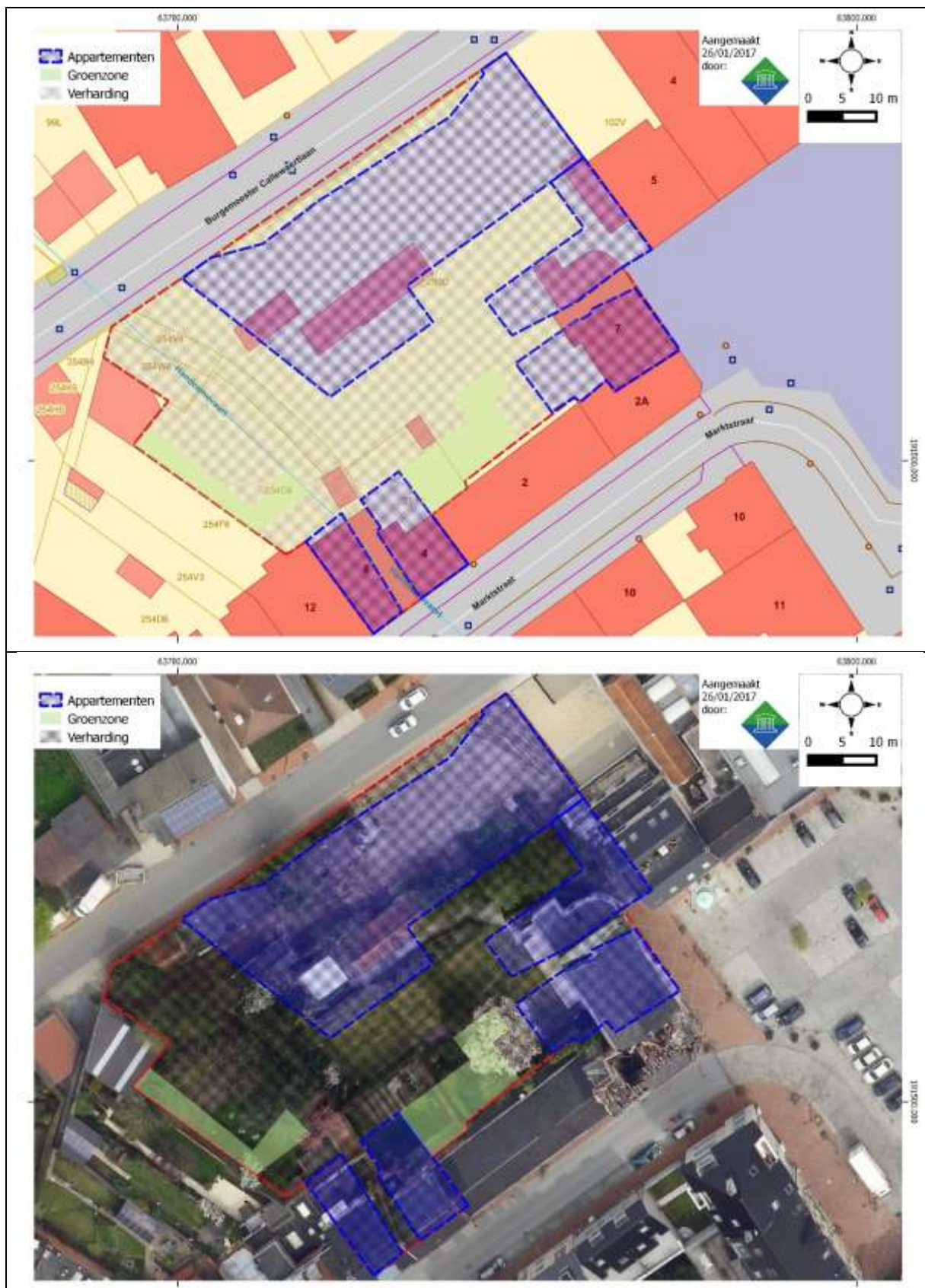
Twee groenzones zijn voorzien aan de zuid –en westzijde van het perceel.

Onder de bovengrondse verhardingen en onder een deel van de appartementen is een parkeergarage en dienstruimte voorzien van 1344,48m². De geschatte diepte van deze garage is –3mMV. Ook onder de meest zuidelijke appartementsblok zijn kelders voorzien met een oppervlakte van 288,23m² die op gelijkaardige diepte komen te liggen als de parkeergarage.

Daarnaast zijn DWA en RWA-leidingen voorzien. Deze volgen voornamelijk de contouren van de parkeergarage en zijn verbonden met de Burgemeester Callewaertstraat en Marktstraat. Deze leidingen hebben een beperkte diameter en voegen slechts lokale verstoringen toe aan de bodem. Om de RWA afvoer te bufferen is tevens een waterput en waterbuffer voorzien. De precieze diepte van deze structuren is niet gekend maar zou minstens op -3mMV liggen. Een rioleringsplan is bijgevoegd als bijlage.

De impact van de ingreep in de bodem is relatief groot. Op verstillende plaatsen op het studiegebied werd wel verstoring vastgesteld maar deze had een onbekende diepte of blijkt vrij ondiep te zijn. Historische ophogingen (zie verder) hebben in dit geval mogelijk oudere sporen gehoeven van vernietiging. Daarnaast kon voor een groot deel van het terrein geen verstoring worden vastgesteld.

De geplande bodemingreep heeft een grote impact op het bodemarchief op het volledige terrein. Van het 3640m² groot studiegebied zal 1917m² ongeroerde bodem volledig worden verstoord. Het valt daarenboven niet uit te sluiten dat onder oppervlakkig verstoord delen nog bewaarde archeologische sporen aanwezig zijn.

Figuur 5: GRB en orthofoto (grootschalige winteropnames, kleur, 2013-2015) met overzicht van de toekomstige situatie. (bron: opdrachtgever 2016; Geopunt 2016)

Figuur 7: Impact van de werken op het studiegebied met weergave van de gebieden die in gevaar zijn. Dit zijn de delen van het terrein waarvoor geen verstoring kon worden vastgesteld op basis van cartografische materiaal en waarop een ingreep in de bodem is gepland (bron: Bouwheer 2017)

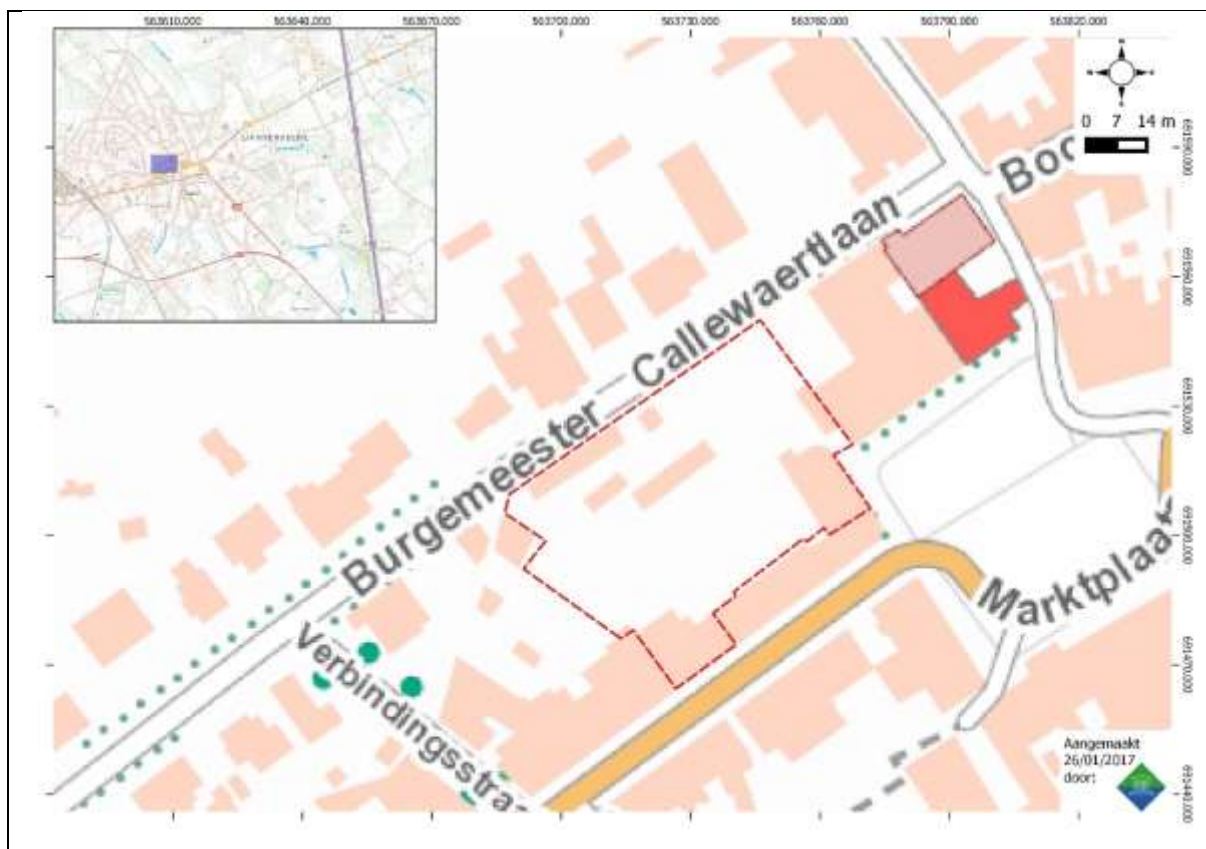

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

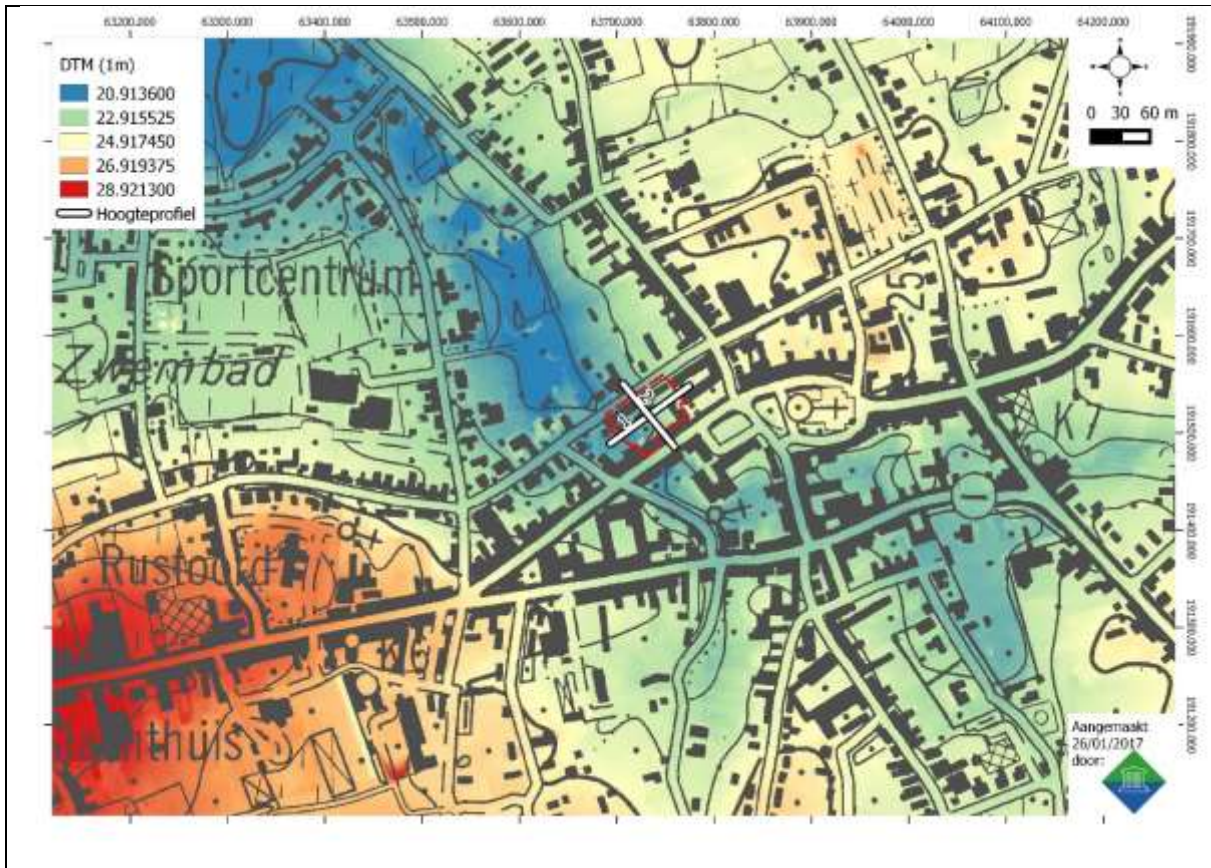
Het studiegebied bevindt zich net ten westen van het marktplein van Lichtervelde. Het terrein is ingesloten tussen de Burgemeester Callewaertlaan, de Marktplaats en de Marktstraat. Het terrein ligt op private erven van de woningen aanpalend aan de Marktstraat en de Marktplaats.

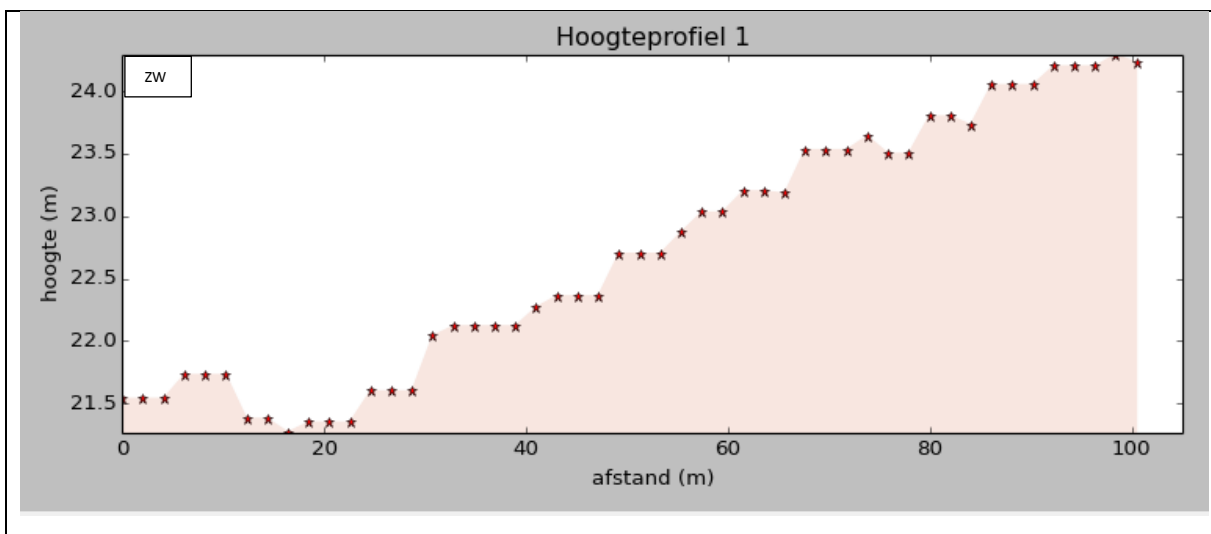
Figuur 8: Topografische kaart (1:10.000) met aanduiding van het studiegebied (Rood) (Bron: Geopunt 2016)

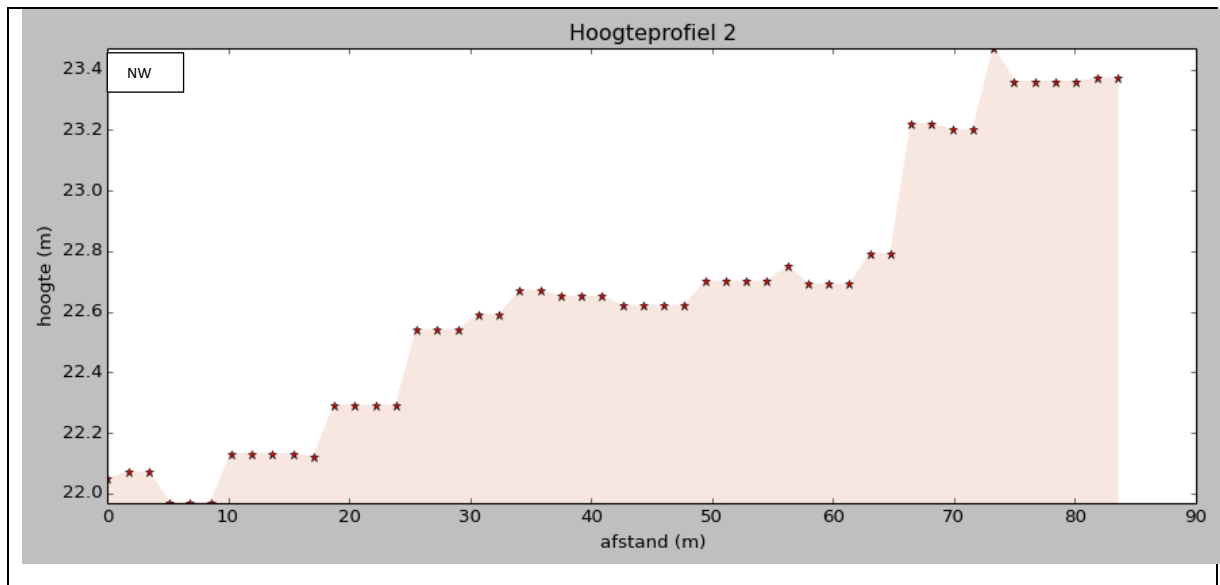
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het studiegebied licht met zijn gemiddelde terreinhoogte van 24,22mTAW vrij laag in vergelijking met de omgeving. Het studiegebied strekt zich dan ook uit over de oostelijk oever van het beekdal van de Zwanebeek. Het hoogteverval binnen het terrein is relatief groot met een hoogste en laagste punt op respectievelijk 24,22mTAW en 21,12mTAW.

Figuur 9: DTM (1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) en hoogteprofielen (Bron: Geopunt 2016).

Figuur 10: Hoogteprofielen (bron: Geopunt 2016)

Figuur 11 Hillshade (afgeleid van DTM 5m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2016)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAARTEN

Figuur 12: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2016)

Het studiegebied ligt op de grens tussen de Zand- en Zandleemstreek waar vooral lemige zandbodems domineren. De bodem ter hoogte van het studiegebied bebouwd en daarom niet bodemkundig gekarteerd (**OB**). De bodems ten noordwesten van het studiegebied zijn wel gekarteerd en geven ons een indicatie van de bodems die van nature aanwezig waren op het terrein. Door de invloed van de vallei van de Hanebeek zijn hier lemige zandbodems aanwezig die nat tot matig droog zijn, afhankelijk van hun locatie in de vallei. Verder stroomafwaarts komen ter hoogte van het beekdal ook kleiige bodems voor.

Het type **Sep** vertegenwoordigt natte lemige zandbodems zonder profielontwikkeling maar met een dikke humeuze A-horizont die soms verveend is. Roestverschijnselen beginnen tussen 20 en 40 cm en de reductiehorizont begint rond 1 m. De overgang van de Ap naar de Cg komt dikwijls overeen met een textuurvariatie of het voorkomen van het substraat. De bodem is veel te nat in de winter en in de lente, fris in de zomer. Wordt veelal als hooiweide gebruikt maar mits rationele drainering wordt hij geschikt voor goed weiland en zelfs akkerlandteelten, thans vooral maïs.

Iets droger is het type **wSdP** die slechts matig nat is en waarvan de profielontwikkeling zwak tot onbestaande is. De bovengrond is donker grijsbruin, meestal 30-40 cm dik, goed humeus en rust meestal op een dunne (ongeveer 10-15 cm), zwak humeuze overgangshorizont. Tussen 40 en 60 cm beginnen de roestverschijnselen. Zand of klei komt hier voor op geringe diepte (<75cm). Het profiel is

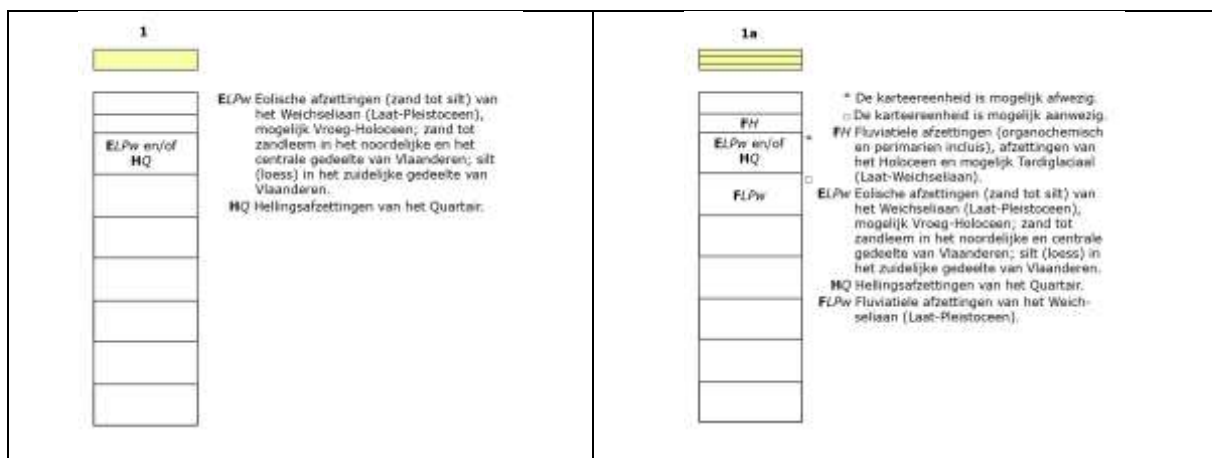
te nat in de winter maar heeft een gunstige waterhuishouding in de zomer. De bodem vertegenwoordigt een goede landbouwgrond in de Zandstreek.

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

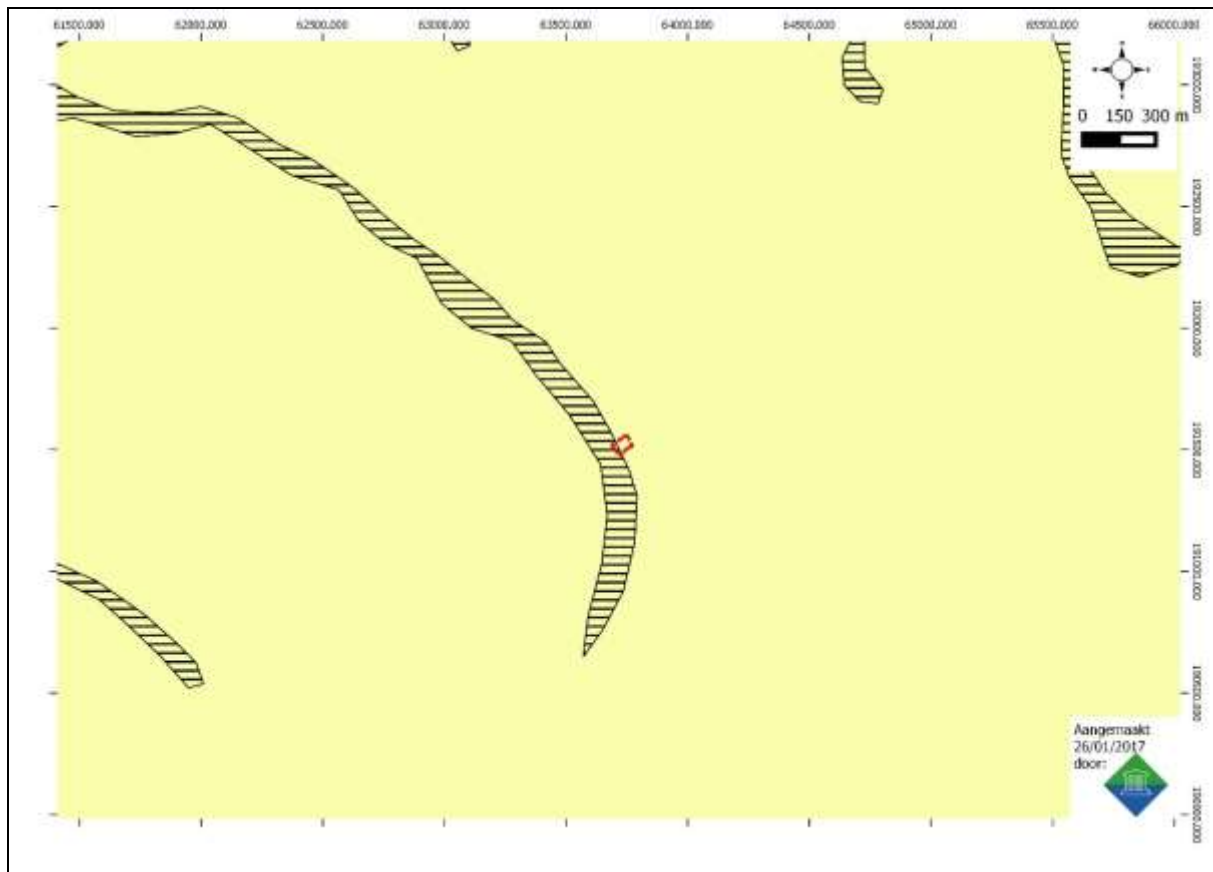
Ter hoogte van het studiegebied komen twee verschillende quartairgeologische sequenties voor elk met een eigen inherent archeologisch potentieel:

De quartairgeologische sequentie ter hoogte van het noordoostelijke deel van het terrein bestaat enkel uit eolisch zand en leem uit het Weichseliaan (**ELpw**) (type 1). Een dergelijke sequentie heeft een relatief klein archeologisch potentieel. De zandige opduikingen nabij waterlopen, gevormd door deze **ELpw**-afzettingen, waren zijdens paleolithicum en mesolithicum aantrekkingspolen voor bewoning. De sporen die deze jager-verzamelaars achterlieten bestaan voornamelijk uit verspreide vondsten op het toenmalig loopvlak. Als deze loopvlakken kort na gebruik niet worden afgedekt, zoals het geval met type 1, dan is hun kans op bewaring van paleo- en mesolithicumsites nihil.

In het zuidwestelijk deel van het studiegebied echter werd door de Zwaanbeek in de loop van het holoceen fluviatiel sediment afgezet (**Fh**) op de eolische **ELpw**-afzettingen. Hierbij werden mogelijk ook paleolithische of mesolithische sites bedolven. Uit booronderzoek (zie verder) blijkt echter dat onder de holocene afzettingen geen paleobodems zijn bewaard. Waarschijnlijk was het afzettingsmilieu hier te wild waardoor de top van de paleolithische en mesolithische loopvlakken zijn verspoeld. Bijgevolg is kans op aantreffen van sites uit deze periode tevens nihil.

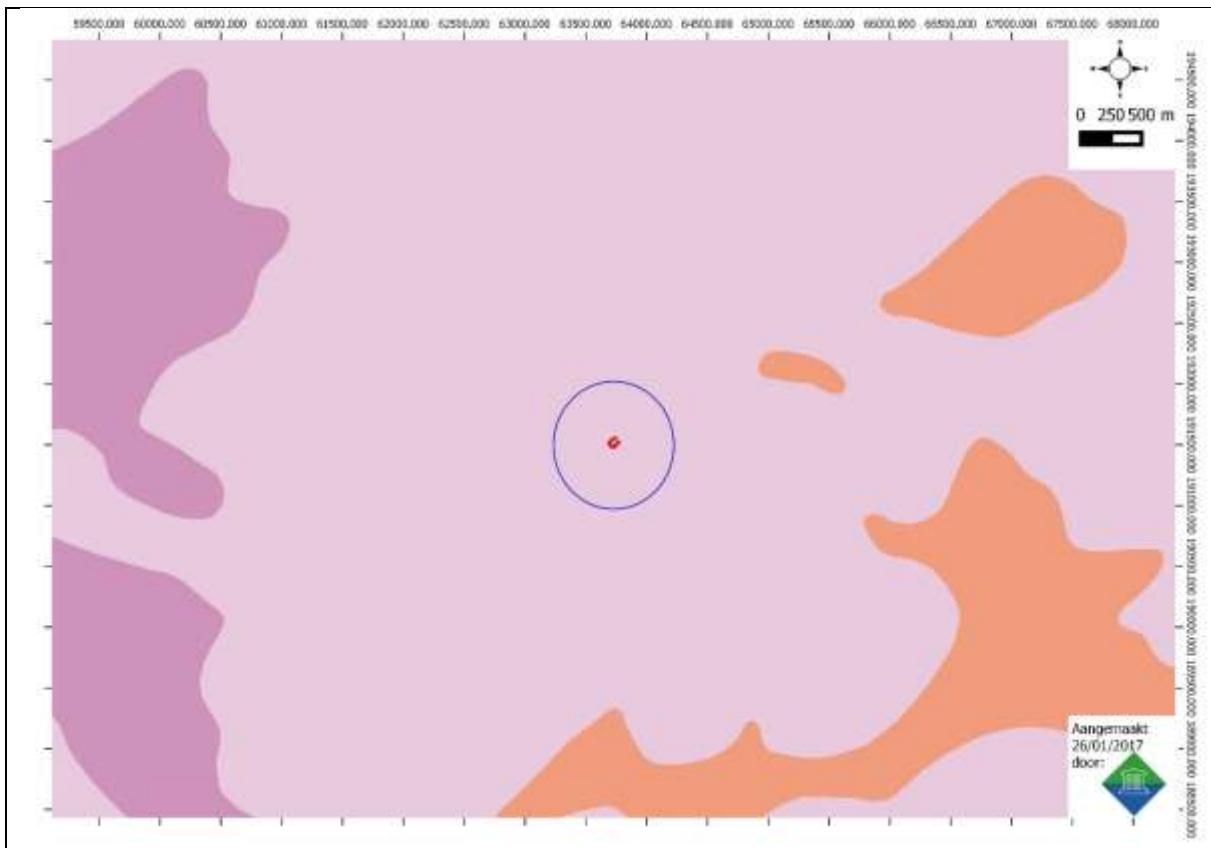

Figuur 13: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3^e en type 3c) (bron: Geopunt 2016)

Figuur 14: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (bron: Geopunt 2016)

3.2.3 TERTAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 15: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016).

Het dagzomende tertiaire substraat ter hoogte van het studiegebied is het Lid van Tiegem en bestaat uit grijsgroen zeer fijn zand met kleilagen, zandsteenbanken dat sterk glauconiet- en glimmerhoudend is.

Het lid is deel van de Formatie van Tielt die afgezet werd door een vroeg-Eocene zee (-50mj jaar). De top van het tertiair ligt tussen de 20mTAW en de 25mTAW slechts enkele meters onder het huidige loopvlak.

3.2.4 AANVULLEND BOORONDERZOEK

Figuur 16: Orthofoto (grootschalige zomeropnames, kleur, 2013-2015) met weergave van de boorpunten (bron, Geopunt 2017)

Een aanvullend booronderzoek werd uitgevoerd omdat bepaalde informatie over de staat van het terrein niet kon worden afgeleid van de ontsloten bronnen. De vraagstelling voor dit onderzoek was tweeledig. Ten eerste werd nagegaan in hoeverre het eeuwenlang gebruik van het terrein als erf een invloed had op het bodemarchief. Verwacht kan immers worden dat de verschillende herinrichting van het erf gepaard gingen met ingrepen in de bodem die archeologisch relevante lagen beschadigden.

Ten tweede moest nagegaan worden of er ter hoogte van de Zwanebeek eventueel paleobodems voorkwamen op geringe diepte. De quartairgeologisch kaart geeft namelijk aan dat holocene sedimenten voorkomen. Indien deze afzetting in een relatief rustig milieu is gebeurd, is er een kans dat bodems, gevormd in weichseliaanafzettingen zijn bewaard. Dit vergroot op zijn beurt de kans op het aantreffen van *in situ* paleolithische en mesolithische sites (zie hfst. 3.2.2).

Om op een efficiënte manier antwoord te kunnen bieden op beide vragen werd gekozen voor drie boorraaien dwars op de beekvallei van de Zwanebeek. 12 manuele boringen waren gepland in drie raaien waarvan uiteindelijk 11 boringen werden uitgevoerd (boring 4 werd niet geregistreerd). Er werd gepoogd te boren tot op de tertiaire lagen. Dit bleek in praktijk niet altijd mogelijk (zie verder). De registratie van de boorstalen is bijgevoegd in bijlage.

De twee meest zuidelijke raaien gaven een sterk gelijkaardig beeld. De A horizont was donkerbruin en lemig zandig met baksteen inclusies. In het oostelijk deel van de raaien rustte deze teelaarde op een lichtere horizont met roestverschijnselen. Naar het westen toe, dieper in het beekdal komen geen roestverschijnselen meer voor en is de teelaarde homogeen tot op -0.60mMV. In elke boring werd tussen -0.60mMV en -0.80mMV baksteenpuin aangetroffen. Door deze puinlaag kon niet dieper worden geboord. Het is echter goed mogelijk dat onder deze puinlaag nog archeologisch relevante (ophogings)lagen aanwezig zijn.

Langs de noordelijke raai kon wel dieper worden geboord. De bodemprofiel langs de oostkant van de Zwanebeek (boring 7) wijkt af van deze langs de westkant (boring 11 en 12). De teelaarde bij boring 7 bestond uit donkerbruin homogeen zandig leem met baksteenpuin in het gehele profiel tot op -0.60mMV. Dit laatste kan waarschijnlijk verklaard worden door het lange gebruik als wandelpad (vastgesteld op het terrein). Deze teelaarde rustte direct op homogeen donkerbruin lemig zand waar tevens baksteenbrokjes in werden aangetroffen. Hieronder vond zich een roestkleurige laag met sterk kleiige bijmenging (-1.20mMV tot -180mMV). Vanaf -180mMV worden reeds tertiaire afzettingen aangetroffen onder de vorm van een grijsgroen lemig zandige laag die rond -2.50mMV blauwe vlekken vertoond.

Bij Boring 11 en 12 rust de teelaarde rond de -1,00mMV op een zwarte puinlaag van onbekende oorsprong. Hieronder bevindt zich reeds een homogeen grijsblauwe lemige zandlaag met kleiige bijmenging. Tot op ca. -2,00mMV komt hierin zwarte vlekken voor, waarna deze vlekken verdwijnen. Het gaat mogelijk om verspoelde tertiaire afzettingen.

Uit de hierboven voorgestelde resultaten blijkt dat het zuidelijk en oostelijk deel van het studiegebied rond de -0.60mMV tot -0.80mMV een puinlaag voorkomt. De donkerbruine A-horizont tussen 0mMV en -0,60mMV kan geïnterpreteerd worden als een recente ophogingslaag. Het noordoostelijk deel blijkt verstoord tot op ca. -1MV. Verder werden nergens bewaarde paleobodems aangetroffen.

De aanwezigheid van aanvullingslagen werd ook bevestigd door een sondeerverslag (Verbeke 2017). Het verslag stelt dat ophogingslagen aanwezig zijn tussen de -0,5mMV en -2mMV.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 3 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Niet van toepassing
Beschermd monumenten	Relevant, cf. 4.2.1
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.2
Beschermd stads- en dorpsgezichten	Niet van toepassing
Bouwkundige gehelen	Niet van toepassing
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Historische stadskern	Niet van toepassing
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet van toepassing
Wereldoorlog relictten	Niet van toepassing
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, maar wel vermeld, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5

Figuur 18: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE CONTEXT

De etymologische oorsprong van Lichtervelde is onzeker. De naam duikt voor het eerst op in 1127 naar aanleiding van een verslag van de moord op Karel de Goede door Galbert van Brugge. Het ontstaan van de gemeente gaat waarschijnlijk verder terug. Volgens de kronieken liet Karel de Kale rond 846 een burcht en brug bouwen voor de oversteek van de Zwaanbeek. De burcht zou ter hoogte van de Neerstraat zijn neergepoot. Deze straat komt uit ten zuidwesten van het Marktpllein. De burcht werd vernield in 1584 door de “Malcontenten”.

In 1197 hoort het altaarrecht van het dorp toe aan de St.-Bertinusabdij te St.-Omaars. Het bestaan van de parochie wordt geattesteerd in 1207. In 1275 schenkt Rogier, heer van Lichtervelde, het patronaat van de parochiekerk aan de abt van St.-Bertinus. De parochie hoort achtereenvolgens bij het bisdom Doornik, Brugge (1561), Gent (1801) en Brugge (1834). Tijdens de geuzenberoerten in 1583 wordt de kerk verwoest en ca. 1620 wederopgebouwd (cf. A. Sanderus, 1641); huidige kerk, in neogotische stijl van 1878-1880, hersteld na W.O. I. Lichtervelde kent een speciale verering van de H. Margaretha, cf. altaar in de kerk en ommegang (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 BESCHERMDE MONUMENTEN

Figuur 19: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed in de buurt van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2016)

ID	Omschrijving	Datering
216449	Opgaande zwarte walnoot	Nvt (reeds verdwenen)
14498	Bioscoop de Keizer	2 ^e kwart 17 ^e eeuw

Twee beschermde monumenten komen voor nabij het studiegebied. Ten eerste is er een opgaande zwarte walnootboom die reeds in de jaren '80 werd geveld door een blikseminslag en derhalve niet meer relevant is voor deze bureaustudie. Ten tweede is er Bioscoop de Keizer. Deze is het laatste én representatief én gaaf bewaard voorbeeld van een vroeg 20ste-eeuwse dorpscinema met volledig origineel interieur en projectiekamer. De cinema is ondergebracht in een herenwoning met oude 18de-eeuwse kern die na de Eerste Wereldoorlog omgebouwd werd tot cinemazaal. De gebouwen zijn voornamelijk van volkskundige en industrieel archeologische waarde en slechts in beperkte mate relevant voor deze studie.

4.2.2 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Onderstaande tabel geeft een beknopte inhoud en locatie van het bouwkundig erfgoed in de buurt van het studiegebied:

ID	Omschrijving	Datering
51676	Eclectische dokterswoning	WO 2
51673	Eclectisch hoekhuis	4 ^e kwart 19 ^e eeuw
51674	Eenheidsbebouwing van vijf winkel-woonhuizen	1913
51668	Brouwerswoning bij brouwerij Sint-Jacob	19 ^e eeuw
51672	Herberg Den Gouden Appel	4 ^e kwart 19 ^e eeuw
51671	Bedrijfsgebouwen van brouwerij Sint-Michiel	4 ^e kwart 19 ^e eeuw
51670	Herenhuis	19 ^e eeuw
51669	Hoekherberg De Zwaan	4 ^e kwart 19 ^e eeuw
51743	Eclectisch winkel-woonhuis	Begin 20 ^e eeuw
51666	Gemeentehuis van Lichtervelde	3 ^e kwart 16 ^e eeuw
51667	Drie boerenarbeidershuizen	18 ^e eeuw

Figuur 20: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio

Het bouwkundig erfgoed illustreert de positie van het studiegebied midden in de historische kern van Lichtervelde. Het erfgoed is hier voornamelijk gelinkt aan de aanwezigheid van de Sint-Jacobs en Sint-Michielsbrouwerijen van de 19^e tot begin 20^e eeuw. Dit verklaart de aanwezigheid van verschillende 19^e-eeuwse herbergen, brouwerijwoning en bedrijfsgebouwen. Ook de aanwezigheid van arbeiderswoningen is hier mogelijk niet vreemd aan.

Enkele onroerend erfgoedelementen zijn ouder dan de 19^e eeuw. Zo zou het gemeentehuis reeds in 1554 gekend zijn al herberg en pas in 1855 overgekocht zijn door de gemeente. Ook de eerder vernoemde arbeidershuisjes zouden teruggaan tot de 18^e eeuw.

Ook op het studiegebied zelf zijn of waren erfgoedelementen aanwezig. Aanpalend aan de markt bevindt zich de voormalige brouwerswoning van brouwerij Sint Jacobs (1826-1914). De kern ervan gaat mogelijk terug tot 1732. De gebouwen zullen voor de aanvang van de bouw worden gesloopt. In het noordoostelijk deel van het studiegebied kwamen 3 boerenarbeidershuizen voor die reeds werden gesloopt.

Net ten zuiden van het studiegebied tenslotte bevond zich herberg De Zwaan die deel was van de Sint-Jacobsbrouwerij. Vanaf ca. 1826 was hier een herberg gevestigd die in 1911 gedeeltelijk werd onteigend voor de aanleg van de Marktstraat, waarna ze herbouwd wordt als hoekherberg. De herberg is tevens recentelijk gesloopt.

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 21: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1000m

CAI	Omschrijving	Datering
210831	Nederzettingssporen Hoevegebouw	12 ^e -13 ^e eeuw 19 ^e eeuw
70357	Site met walgracht	Late middeleeuwen
71201	Romaanse kerk Barokke kerk Kruisbaseliek	1197 17 ^e eeuw 1880
70358	Site met walgracht	Late middeleeuwen
70369	Pastorij van de Sint-Jacob-de-Meerdereparochie	1706
70058	Site met walgracht	Late middeleeuwen

Figuur 22: overzichtstabel CAI

De bewoning in de omgeving van het studiegebied vindt duidelijk zijn hoogtepunt in de middeleeuwen, beginnende vanaf de volmiddeleeuwse stichting van de Sint-Jacob-de-Meerdere kerk. De hedendaagse kruisbaseliek (71201) verving de barokke kerk met Romaanse toren. De kerk heeft onder andere een uniek Romaans doopvont, daterend uit de eerste helft 12de eeuw. Voor de barokke kerk bevond zich op deze plaats een middeleeuwse kerk gesticht door de heren van Lichtervelde. De oudste stichtingsdatum hiervan is werd bepaald op 1197. De bijhorende pastorij (70369) werd voor het eerst vermeld in 1706 en is aangeduid op de Ferrariskaart en onderging verschillende restauraties in de loop van de geschiedenis.

De enige gekende archeologische opgraving in de omgeving vond plaats op zowat 500m ten zuidwesten van het studiegebied (210831). Hier werden twee huisplattegronden uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Dit wijst op het bestaan van volmiddeleeuwse rurale bewoning in de omgeving van de kern van Lichtervelde.

Vanaf de late middeleeuwen worden verschillende walgrachtsites gesticht in de regio (70357, 70358, 70058). Dit fenomeen is welgekend in Noordwest Europa. Het gaat om hoeves die zich op een kunstmatig, al dan niet opgehoogd eiland bevinden, met daarrond een permanent natte brede gracht. De structuren zouden een allusie zijn op de volmiddeleeuwse mottekastelen en als dusdanig een functie als statussymbool vervullen. Gezien de aanleg en het onderhoud van een walgrachtsite relatief arbeidsintensief is, getuigen ze van een zekere macht en rijkdom. Het fenomeen kende zijn hoogtepunt in de 13^e en 14^e eeuw. Het werd sterk gestimuleerd door groeiende bevolkingsdruk en bijgevolg grotere nood om minder geschikte gronden te gaan ontginnen (Verhaeghe 1986).

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

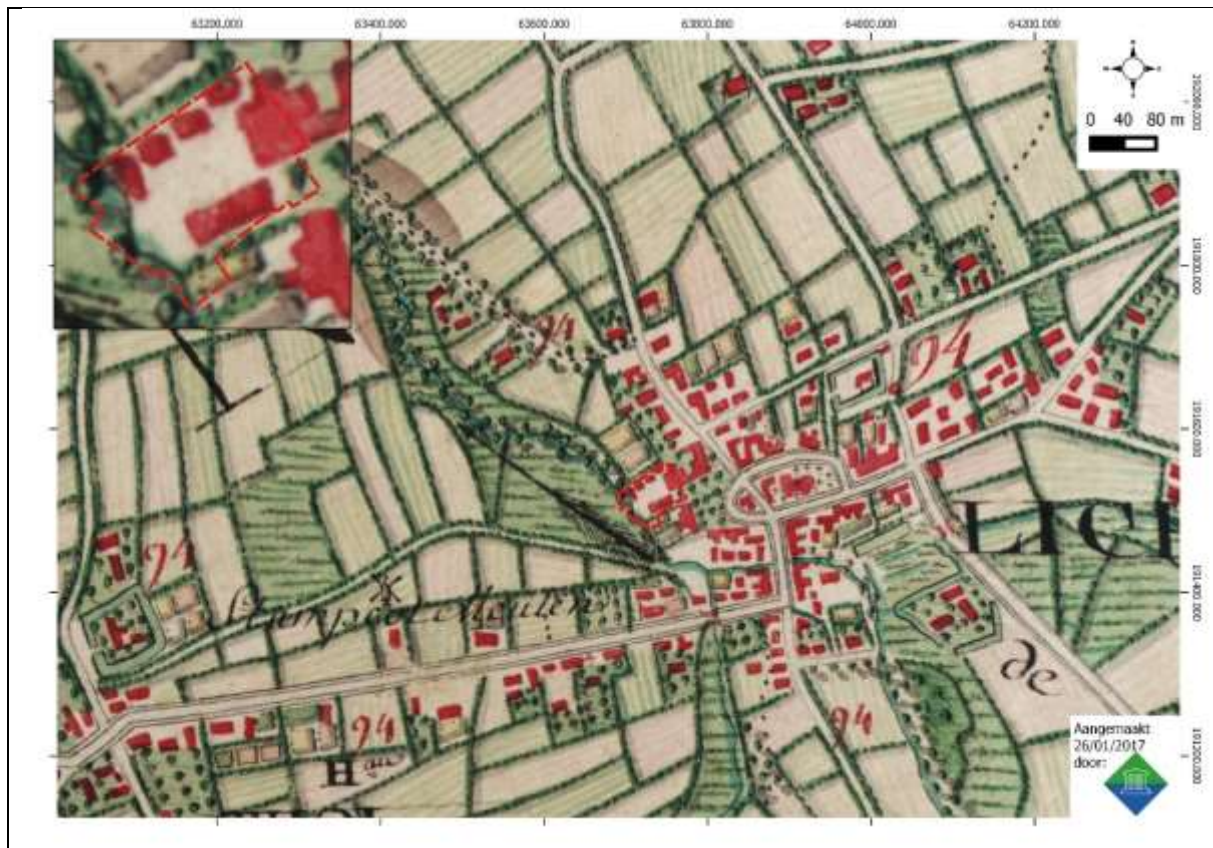
4.3.1 FRICXKAART (CA. 1712)

Figuur 23: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016)

De Fricxkaart is door zijn schaal en projectieproblemen onbruikbaar voor een nauwkeurige landschappelijke analyse. Wel interessant is de weergaven van verschillende vijvers ten noorden van Lichtervelde, tussen Torhout en Zwevezele (bovenaan de kaart). Dit gebied is op Ferraris aangeduid als Lichtervelde Veldt en Zwevezele Veldt. Deze Velden zijn late voorbeelden van Wastinae, of woeste gronden die collectief werden geëxploiteerd door nabijgelegen dorpsgemeenschappen. Vanaf de 13^e eeuw werd getracht deze gronden te ontginnen. Vaak echter mislukten deze pogingen door het schrale karakter van de gronden. De vijvers ter hoogte van Zwevezele Veldt en Lichtervelde Veldt zijn restanten van andere ontginningen, namelijk turf, zand, veldsteen al dan niet in combinatie met latere installatie van kweekvijvers. Vanaf de 18^e eeuw werd een nieuwe poging ondernomen deze velden in gebruik te nemen. Vanaf de 18^e eeuw werden deze bebost of omgezet tot akkerland (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017).

4.3.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

Figuur 24: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016)

De kaart van Ferraris geeft een gedetailleerde inkijk in landindelingen, landgebruik en nederzettingen aan het eind van het Ancien Régime (18e eeuw). De regio van het studiegebied wordt gedomineerd door kleine akkers omzoomd door hagen. De gronden in de beekdalen zijn in gebruik als weiland en/of hoogland. Rond de kern van Lichterveld is een vrij grote bewoningsconcentratie te zien.

Het studiegebied zelf bevindt zich op een bebouwd erf aan de oostrand van de zwaanbeek. Het oostelijk gebouw is mogelijk de 18^e-eeuwse kern van de brouwerswoning van brouwerij Sint Jacobs (1826-1914) uit 1732.

4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

Figuur 25: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016)

De Atlas der buurtwegen geeft een inzicht in het spoor- en wegennet en perceelssystemen van de 19^e eeuw. De markt kreeg blijkbaar tussen de 18^e en de 19^e eeuw zijn huidige vorm. In de plaats van de bestaande boomgaard kwam hier een marktplein met pomp. De bebouwing lijkt vrij gelijkend op deze weergegeven op de Ferrariskaart. In het noordoosten zijn reeds de afgebroken arbeidershuisjes te zien die opgenomen zijn in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed.

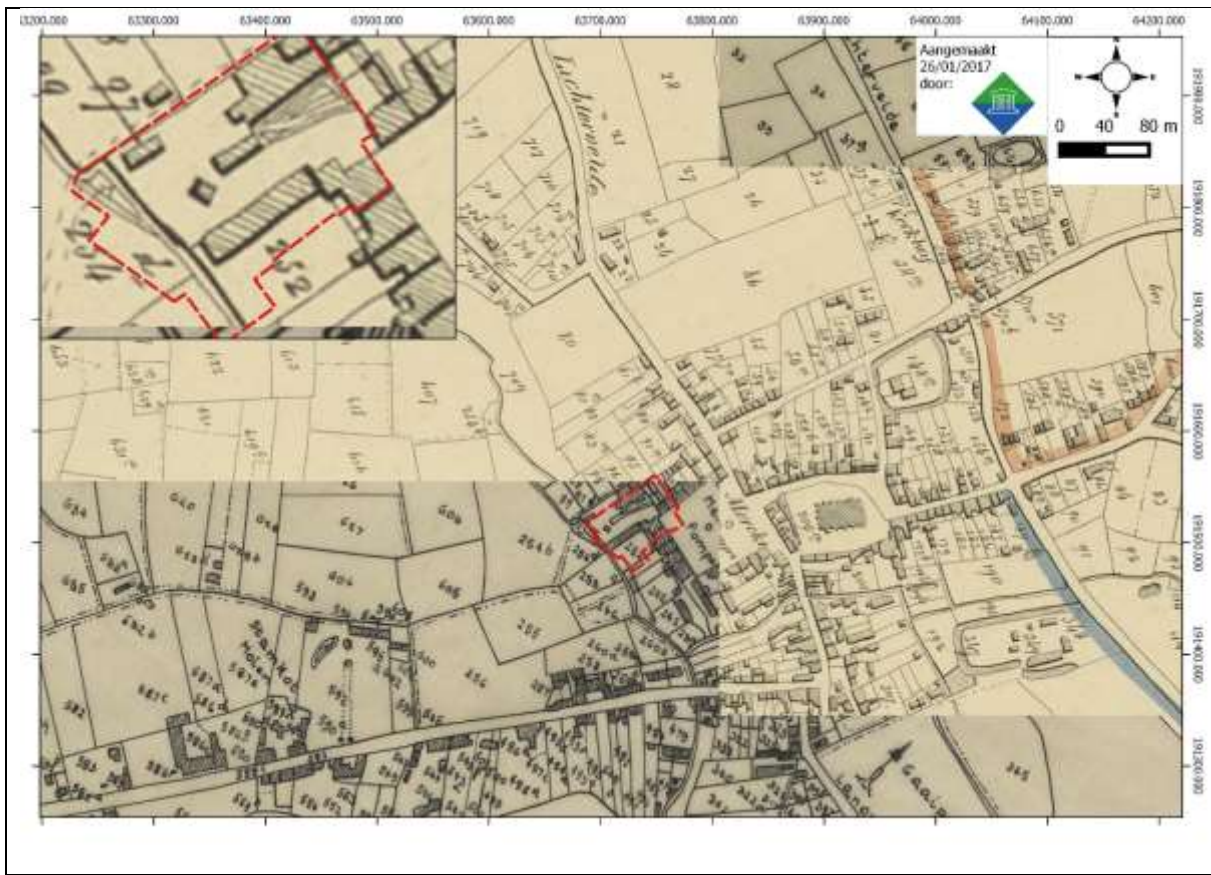
4.3.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 26: Vandermaelen kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2016)

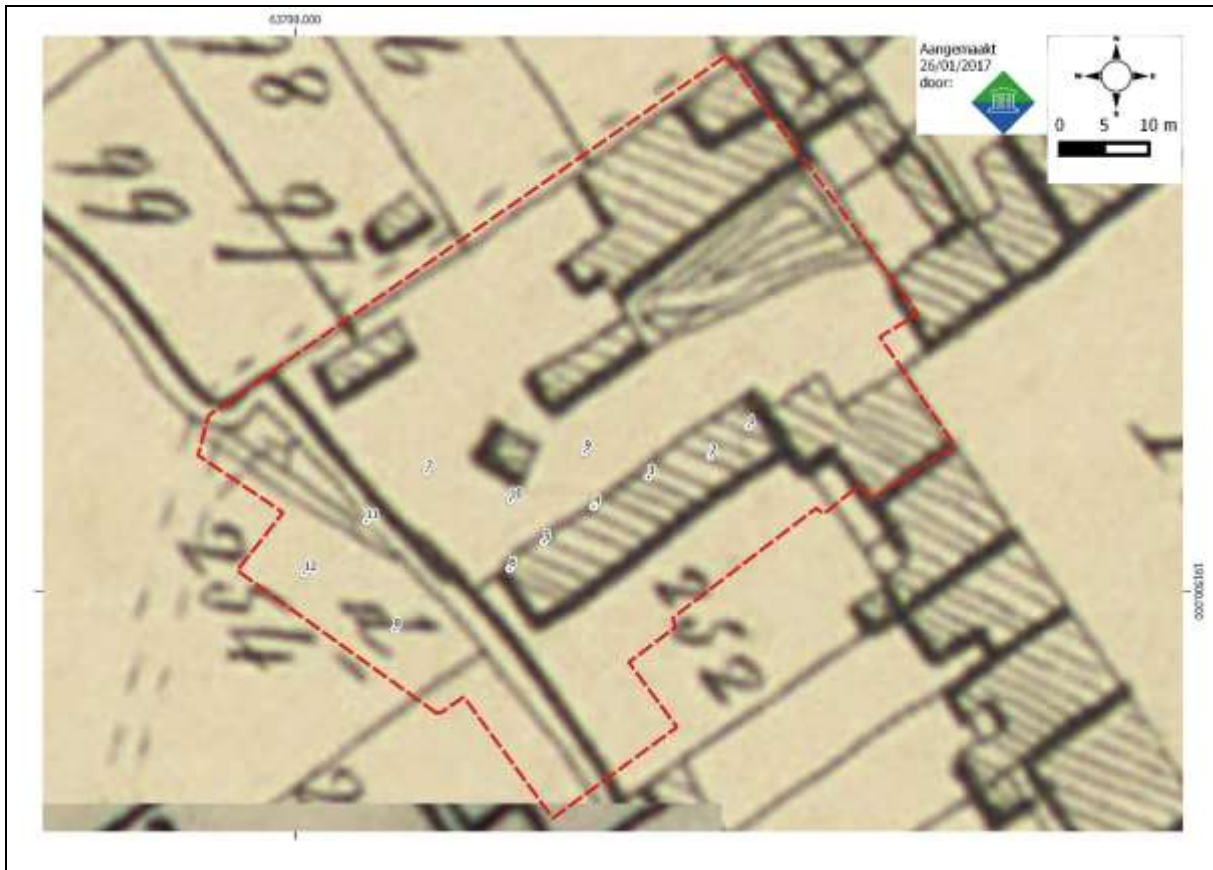
De Vandermalenkaart geeft een overzicht van het landgebruik en de nederzettingspatronen tijdens de 19^e eeuw. Op het eerste zicht is het landschapsbeeld hier sterk gelijkend op het landschap weergegeven op de Atlas der Buurtwegen..

4.3.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 27: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Rood) en de huidige situatie (bron: Geopunt 2016)

De Poppkaart geeft, net als de Atlas der buurtwegen informatie over 19^e-eeuwse perceelindelingen. Gezien beide kaarten in dezelfde periode zijn opgemaakt is de informatie die uit de Poppkaart kan verkregen worden sterk gelijkaardig. Wel wordt hier duidelijk dat de verstoringen aangetroffen op - 0.6mMV tijdens boringen (zie boring 1-6; 9 en 10) mogelijk te wijten zijn aan een langwerpige gebouw.

Figuur 28: weergaven van boringen op de Popkaart (Geopunt 2017)

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Figuur 29: Topografische kaart ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) met weergave van het studiegebied (rood) (bron: Cartesius 2016).

De situatie in de 2de helft van de 20^e eeuw laat een sterke suburbanisering zien. Bewoning dijt uit vanuit de Lichterveldse kern in westelijke en noordelijke richting. Het noordelijk deel van het studiegebied blijft schijnbaar vrij intact bewaard. Het zuidelijke deel wordt echter verkaveld en bebouwd door rijwoningen.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied. Hierbij wordt er van uitgegaan dat het spreidingspatroon van archeologische vindplaatsen sterk afhankelijk is van de fysieke eisen die werden gesteld aan het landschap.

Voor pre-agrarische gemeenschappen (paleolithicum t/m mesolithicum) was een ecologisch divers landschap belangrijk. De mens trok zijn tijdelijke kampementen meestal op langs overgangszones van nat naar droog, zoals bijvoorbeeld op droge zandruggen in beekvalleien. In dergelijke gradiëntzones zijn namelijk de rijkste en meest diverse voedingsbronnen aanwezig en was drinkwater binnen handbereik. Een dergelijke gradiëntzone was mogelijk aanwezig in het beekdal van de Zwaanbeek en die door het studiegebied loopt. De quartairgeologische sequentie van de vallei verraadt dat bedekte Weichseliaanafzettingen voorkomen in de regio. Dergelijke eolische zandige leemgronden vormden lokale ophogingen die boven de vochtige riviervallei uitstaken en *foci* van bewoning konden vormen. Deze landschapselementen of delen ervan zijn later bedekt door alluvium uit de Zwanebeek die zich in het zuiden van het studiegebied bevindt. Bij het booronderzoek werden echter geen bewaarde paleobodems aangetroffen. Het holocene afzettingsmilieu was waarschijnlijk te dynamisch opdat loopvlakken bewaard bleven. De kans op een bewaring van Paleolithische en mesolithische sites is bijgevolg zeer klein.

Bij de introductie van de landbouw werd de geschiktheid van de bodem voor het plegen van akkerbouw een cruciaal criterium. De eerste akkers werden op de vruchtbaarste en eenvoudigst te bewerken gronden aangelegd. De natuurlijke bodems ter hoogte van het studiegebied bestonden uit lichte zandleembodems met weinig gunstig waterregime dat enkel geschikt is voor akkerbouw en veeteelt na drainage. De eerste landbouwers lieten het studiegebied daarom waarschijnlijk links liggen.

De eerste indicatie van menselijke activiteiten in de regio stammen pas uit de vroege middeleeuwen onder vorm van een literaire vermelding van een burcht op korte afstand van het studiegebied in de 9^e eeuw. De oudste vastgesteld bewoningssporen dateren slechts uit de 12^e-13^e eeuw. Vanaf die periode wordt wel een enorme groei vastgesteld in de aantal walgrachtsites, duidend op een vrij intensief ontgonnen platteland. Daarnaast komt in deze periode waarschijnlijk reeds stadsbewoning voor ter hoogte van het huidige centrum van Lichtervelde, waar zich tevens het studiegebied bevindt. In het studiegebied kunnen sporen van intensieve bewoning verwacht worden, zoals stenen of houten huisplattegronden, greppels, bijgebouwen, afvalkuilen met een stratigrafie die kan bestaan uit verschillende ophogingslagen. Naar de Zwanebeek toe moeten we op onze hoede zijn voor oeverstructuren en historische ophogingslagen.

Cartografische bronnen wijzen op een zeer intensieve rurale bewoning en een concentratie van bebouwing in en rond het studiegebied voor de 18^e eeuw. Elementen van deze 18^e eeuwse bewoning zijn mogelijk nog bewaard gebleven. In het bijzonder ter hoogte van de boerenarbeiderswoningen en de brouwerswoning zijn in de kelderruimtes mogelijk nog oudere vloerniveaus te verwachten (zie ID51668, ID51667).

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het potentieel tot kennisvermeerdering bestaat hier voornamelijk uit het aantreffen van sporen van rurale en stedelijke bewoningssporen uit de middeleeuwen onder de recente en historische ophogingslagen. Hoewel hiervan geen indicaties zijn, kunnen sporen en vondsten uit oudere periodes niet worden uitgesloten.

-De ligging van het studiegebied aan de markt van Lichtervelde verraadt dat de site een unieke kans is om een inzicht te krijgen in het ontstaan en de groei van de gemeente vanaf het ontstaan in de 9^e eeuw tot recente tijden.

-Historisch cartografisch onderzoek wijst uit dat het studiegebied sinds de 18^e eeuw grotendeels onbebouwd is. Dit is een zeer gunstige situatie voor de bewaring van archeologische sporen.

-Historisch cartografisch onderzoek wijst tevens uit dat de bestaande bebouwing op het studiegebied van historische en archeologische waarde kunnen zijn gezien ze schijnbaar terug gaan tot de 18^e eeuw. Dit geldt in het bijzonder voor de Brouwerswoning aan de Markt (ID51668).

Een **groot kennispotentieel** wil echter nog niet zeggen dat er ook daadwerkelijk relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Een volledige opgraving in deze fase van het onderzoek zou bijgevolg niet opportuun zijn. We adviseren daarom, om eerst een deel van het terrein te prospecteren door middel van proefsleuven en proefputten ten einde het archeologisch potentieel van het studiegebied verder te onderzoeken. Dit verloopt wel via een **uitgesteld traject**, aangezien de huidige eigenaar geen toestemming verleent voor de uitvoering van het veldwerk (cf. bijlage 4).

5.3 SAMENVATTING

Naar aanleiding van de aanleg van appartementsgebouwen tussen de Burgemeester Callewaertlaan, de Marktstraat en de Marktplaats te Lichtervelde, werd een archeologische bureaustudie uitgevoerd door ABO NV. Op basis van beschikbare inventarissen en cartografische bronnen werd een landschappelijke en archeologische analyse gemaakt van het terrein teneinde de impact van de geplande bouwwerken op het archeologisch archief in te schatten.

Landschappelijk gezien ligt het studiegebied op een zeer gunstige locatie voor jager verzamelaar. Sites aan de randen van beken werden door deze gemeenschappen geprefereerd door hun grote rijkdom aan voedselbronnen en de aanwezigheid van water. Bovendien werd door de Zwanebeek in recentere tijden sediment afgezet die sporen van steentijdbewoning bedekten. Bij boringen werd echter vastgesteld dat de oude loopvlakken sterk zijn verstoord en dat de kans op bewaring van jager-verzamelaarssites zeer klein is.

Hierna zijn geen indicaties van bewoning noch van andere menselijke activiteiten gekend tot in de vroeg middeleeuwen wanneer volgens kronieken een burcht wordt gesticht op enkele honderden meter ten zuiden van het studiegebied. Dé bloeiperiode van de regio, voor zover kan worden vastgesteld, was echter de middeleeuwen. Archeologische onderzoek en cartografische studie wijst er op dat vanaf de 12e eeuw een enorme toename was in het aantal boerderijen. Deze speelden een grote rol in kappen van de bestaande wouden en het omzetten tot uitgestrekte akkerlanden. Tegelijkertijd groeit Lichtervelde uit tot een lokaal centrum. Het studiegebied kan door zijn ligging aan de rand van de Marktplaats hoogstwaarschijnlijk een goed beeld geven van de groei van Lichterveld vanaf de middeleeuwen tot in recente tijden.

Een groot deel van het studiegebied ligt er bovendien sinds de 18^e eeuw onverstoord bij. De geplande graafwerken zouden bijgevolg een grote impact hebben op het archeologisch archief. Het grote archeologisch potentieel van het terrein en het gebrek aan versterking in acht genomen adviseren wij hierbij een verder onderzoek om vast te stellen in hoeverre er daadwerkelijk archeologische sporen aanwezig zijn op het terrein.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Didier Reyms	Director		30/01/2017
Patrick Hambach	Director		30/01/2017
Tim Moerenhout	Business Unit Manager		30/01/2017
Jan Coenaerts	Senior Archeoloog/ Projectmanager		30/01/2017
Anouk Van der Kelen	Senior Archeoloog/ Projectmanager		

7 BIBLIOGRAFIE

7.1 LITERAIRE BRONNEN

CadGIS 2016: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 26 september 2016).

Cartesius 2016: Topografische kaart 1933/1883 [online], <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BBDE85A1A-9065-4DD4-94DB-6B7E8ECCCE9D%7D> (geraadpleegd op 26 september 2016)

Crombé Ph. 2006: Van Toendrajager tot jager-visser-boer. *Belgische tijdschrift voor geografie*, 2006, 3, p. 295-306.

WVI 2014. RUP gedeeltelijke herziening. BPA Kom der Gemeente. Lichtervelde: WVI

Geoportaal onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris [online], geo.onroerenderfgoed.be (geraadpleegd 13/10/2016)

Geopunt Vlaanderen 2016: Basiskaarten (orthofoto's 1971/2015; GRB, topografische kaart (klassieke reeks)) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 september 2016).

Geopunt Vlaanderen 2016: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 september 2016).

Geopunt Vlaanderen 2016: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 september 2016).

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120649> (geraadpleegd 13/10/2016).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 26 september 2016).

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent.

Verbeek 2017. Rapport 2017-01-AA5W. Sint-Eloois-Winkel: Group Verbeke.

Verhaeghe F., 1986. Les sites fossoyés du Moyen Âge en Basse et Moyenne Belgique : état de la question. La maison forte au Moyen Âge. Table ronde Nancy-Pont-à-Mousson 31 mai-3 juin 1984, 55-86, Paris.

Verhulst A., 1995. Landschap en Landbouw in Middeleeuws Vlaanderen. Brussel: Gemeentekrediet van België.

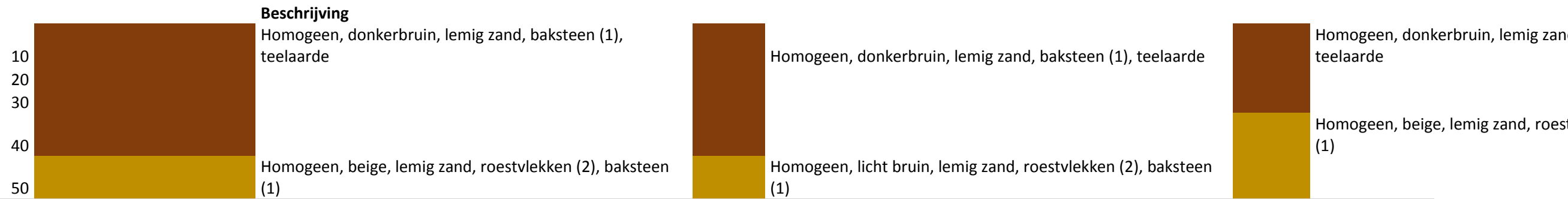
8 BIJLAGE PLANNEN EN KAARTEN

8.1 BOORONDERZOEK

Projectcode 2017A347
Datum 37/01/2017
Landgebruik Tuingras
Weer bewolkt
Uitvoerder Jelle Defrancq
Boring 1
Diepte

Tuingras Tuingras

Boring 2 Boring 3

Boring 1	Beschrijving	Boring 2	Boring 3
Diepte			
10	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, baksteen (1), teelaarde	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, baksteen (1), teelaarde	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, baksteen (1), teelaarde
20			
30			
40			
50	Homogeen, beige, lemig zand, roestvlekken (2), baksteen (1)	Homogeen, licht bruin, lemig zand, roestvlekken (2), baksteen (1)	Homogeen, beige, lemig zand, roestvlekken (2), baksteen (1)
60			
70		Heterogeen, lemig zand, Baksteen (3), puinlaag	Heterogeen, lemig zand, Baksteen (3), puinlaag
80			
90	Heterogeen, lemig zand, Baksteen (3), puinlaag		
100			

Diepte	Boring 5	Boring 6	Boring 8
10	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, baksteen (1), teelaarde	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, teelaarde	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, teelaarde
20			
30			
40	Homogeen, lichtbruin, lemig zand, baksteen (1)		
50			
60			
70	Heterogeen, lemig zand, Baksteen (3), puinlaag	Heterogeen, lemig zand, Baksteen (3), puinlaag	Heterogeen, lemig zand, Baksteen (3), puinlaag

Diepte

Tuingra
s

Bos

Tuingra
s

Boring
5

Boring
6

Boring
8

10
20

Homogeen, donkerbruin, lemig zand, baksteen (1), teelaarde

Homogeen, donkerbruin, lemig zand, teelaarde

Diepte	Boring 7	Boring 11	Boring 12
10	homogeen, donkerbruin, lemig zand, Baksteen (2), aardeweg	homogeen, donkerbruin, lemig zand, Baksteen (1), aardeweg	homogeen, donkerbruin, lemig zand, Baksteen (1), aardeweg
20			
30			
40			
50			
60			
70	Homogeen, donkerbruin, lemig zand, baksteen (1)		
80			
90		homogeen, zwart, puin	homogeen, zwart, puin
100			
110		homogeen, grijsblauw, zwarte vlekking, lemig zand met kleiïge bijmenging	homogeen, grijsblauw, zwarte vlekking, zand
120			
130	homogeen, roestkleurig, zandig met kleiïge bijmenging, roestvlekken (3)		
140			
150			
160			
170			
180			
190	homogeen, grijsgroen, lemig zand tot zandig leem,		
200			
210			
220		homogeen, grijsgroen, lemig zand tot zandig leem,	
230			
240			
250	homogeen, groengrijs, blauw gevlekt, lemig zand		

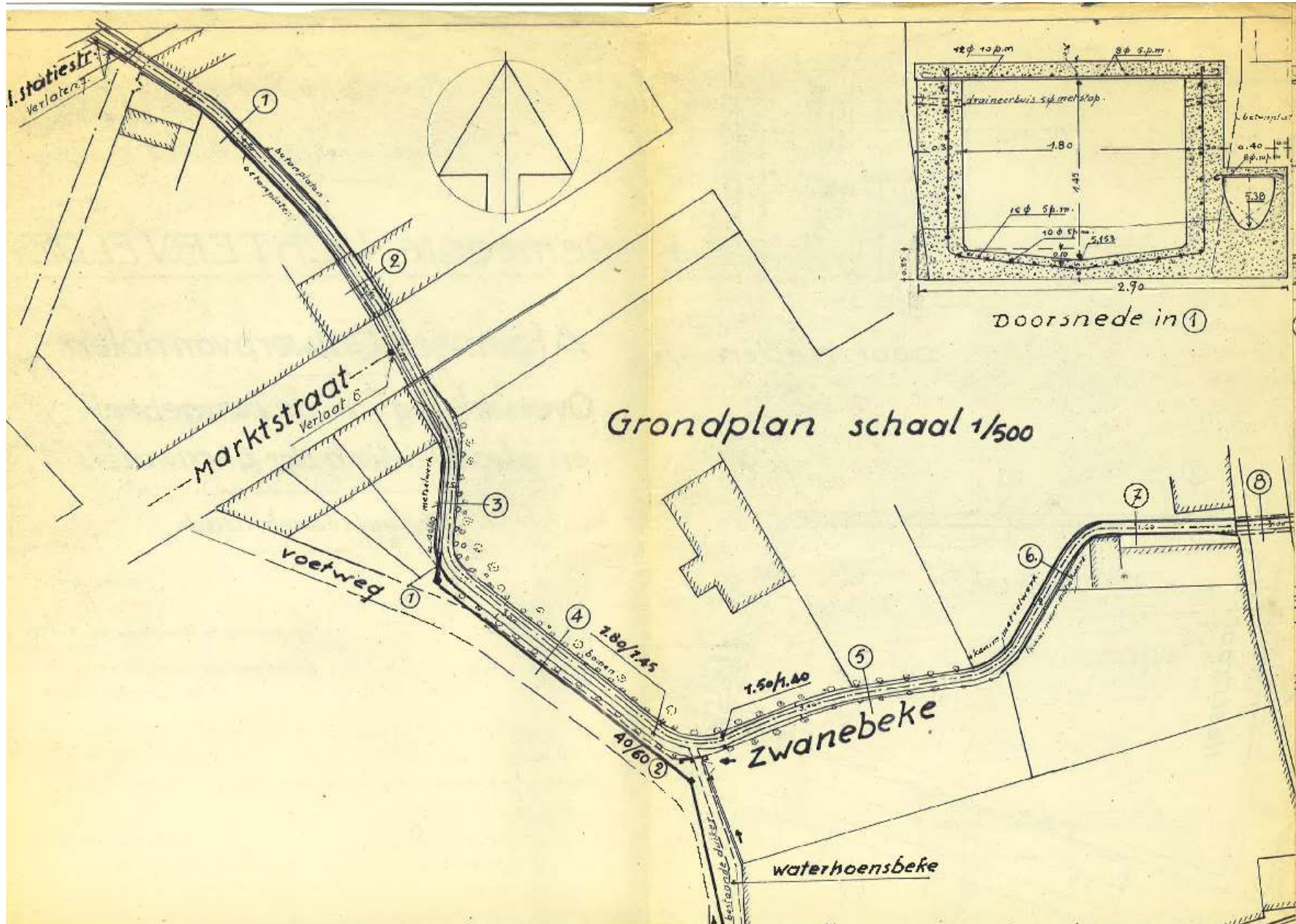

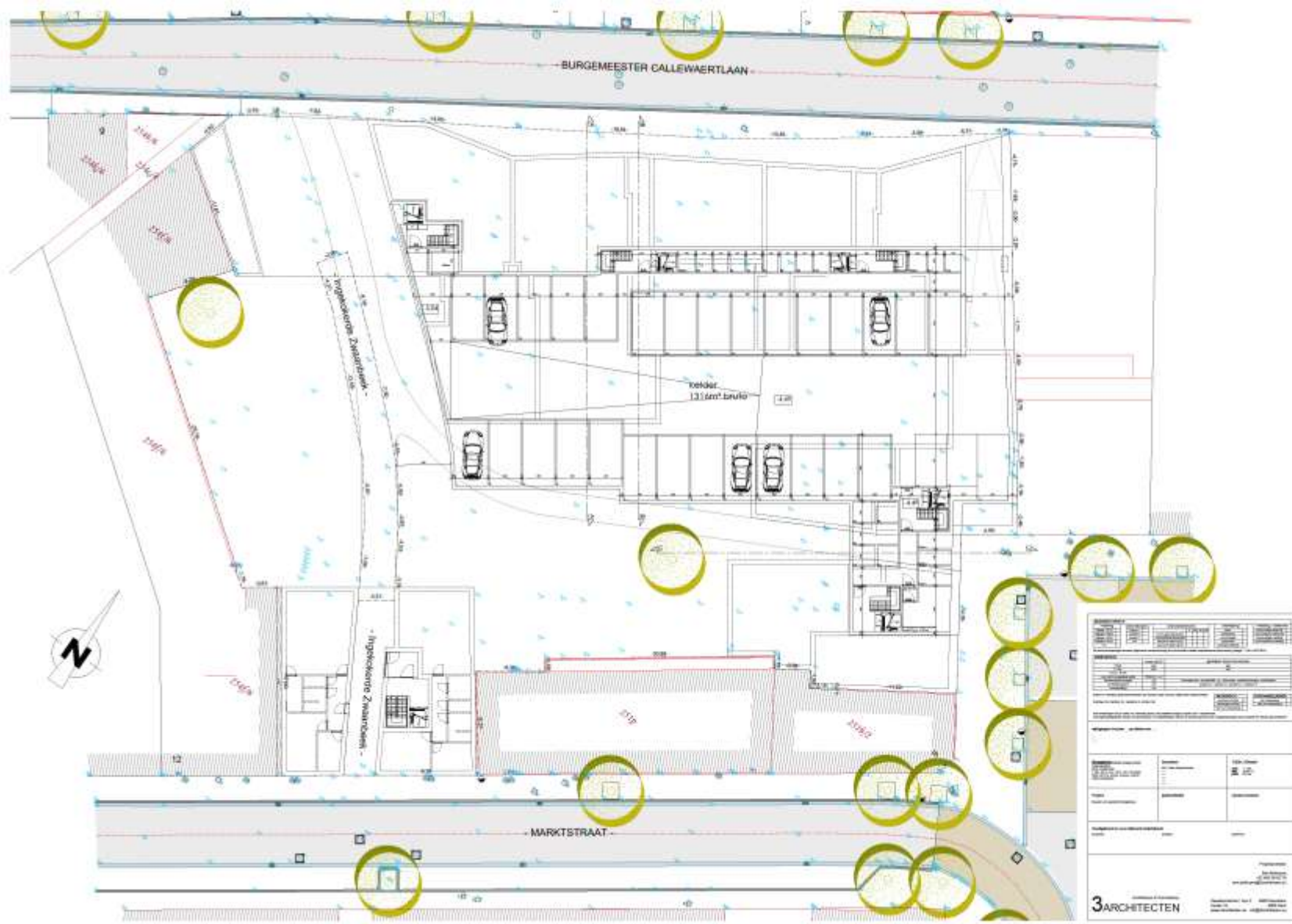

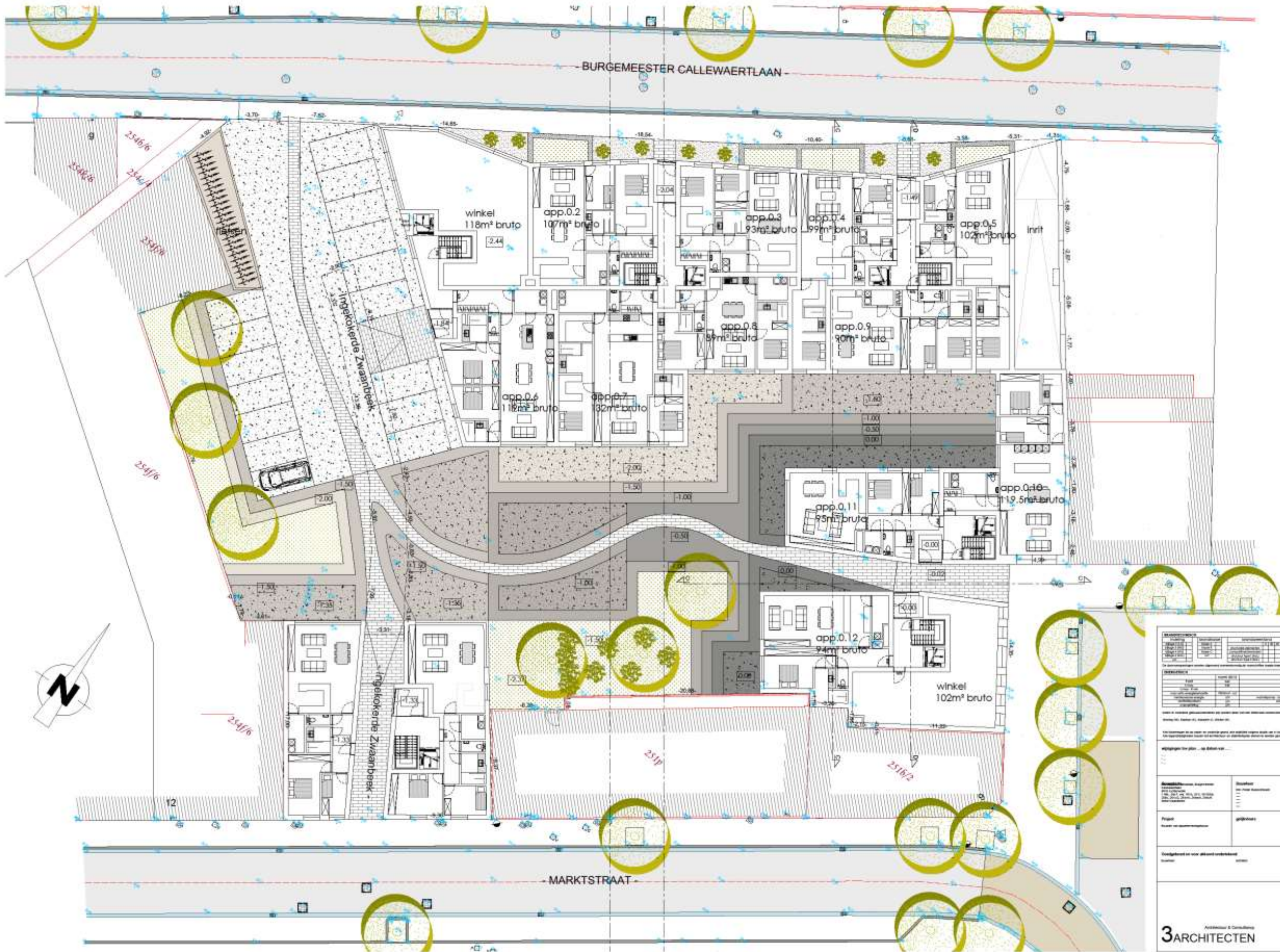

8.2 BOUWPLANNEN ZWANEBEEK

8.3 BOUWPLANNEN

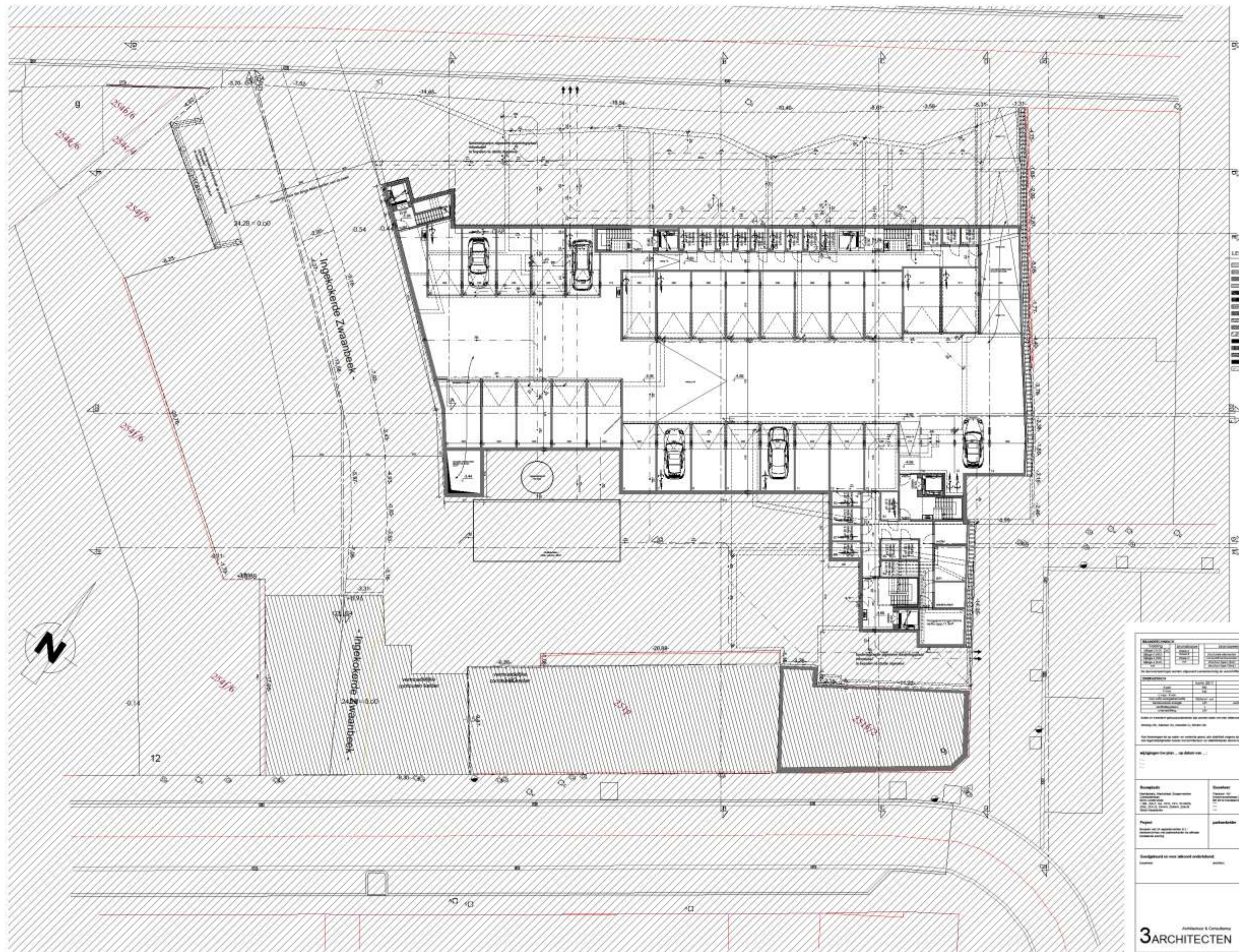
sneede BB

<p>Projectgegevens</p> <p>Projectnaam: [ ]</p> <p>Adres: [ ]</p> <p>Opdrachtgever: [ ]</p>		
<p>Administratieve gegevens</p> <p>Bestemmingsplan: [ ]</p> <p>Permit: [ ]</p>		
<p>Projectgegevens</p> <p>Project: [ ]</p> <p>Opdrachtgever: [ ]</p>		
<p>Projectgegevens</p> <p>Project: [ ]</p> <p>Opdrachtgever: [ ]</p>		
<p>Projectgegevens</p> <p>Project: [ ]</p> <p>Opdrachtgever: [ ]</p>		

Projectleider
 [ ]
 [ ]
 [ ]

3 ARCHITECTEN
 Architect & Oudarchitect
 Zwolle 12
 [ ]
 [ ]

- LEGENDA**
- ▨ bestaande
  - ▨ parawand
  - ▨ dragende wand - type of lastenboek / n
  - ▨ niet dragende wand
  - ▨ isolerende bouwdeelen
  - ▨ fundering
  - ▨ gewapend beton
  - ▨ staal beton
  - ▨ baksteenbeton
  - ▨ architectonisch beton
  - ▨ baksteen
  - ▨ glas
  - ▨ draagvlak
  - ▨ hekkingsbeton
  - ▨ gestabiliseerd zand
  - ▨ vloerdek

PROJECTINFORMATIE Projectnaam: [ ] Projectlocatie: [ ] Projectnummer: [ ] Projectfase: [ ]		CLIENT Naam: [ ] Adres: [ ] Telefoon: [ ] E-mail: [ ]	
ARCHITECT Naam: [ ] Adres: [ ] Telefoon: [ ] E-mail: [ ]		SCALE 1:100 1:200 1:500	
DATE 2023-10-27		PROJECT 01_11230001_1_01	
PROJECT Projectnummer: [ ] Projectlocatie: [ ] Projectfase: [ ]		CLIENT Naam: [ ] Adres: [ ] Telefoon: [ ] E-mail: [ ]	
ARCHITECT Naam: [ ] Adres: [ ] Telefoon: [ ] E-mail: [ ]		SCALE 1:100 1:200 1:500	
DATE 2023-10-27		PROJECT 01_11230001_1_01	

Projectlocatie:
 Naam: [ ]
 Adres: [ ]
 Telefoon: [ ]
 E-mail: [ ]

3 ARCHITECTEN
 Architecten & Consultants
 Deventerstraat 7 box 1 3800 Dordrecht
 t +31 (0) 78 620 7000
 www.3architecten.nl info@3architecten.nl

8.4 BRIEFVAN EIGENAAR

FLAXLOOM NV

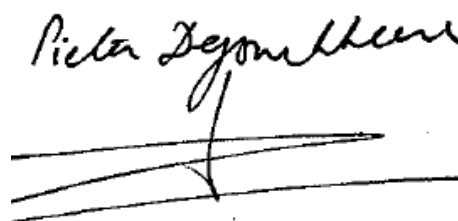
KRONEVOORDESTRAAT 2

8610 HANDZAME

Aan wie het aanbelangt ;

Bij deze verklaar ik , Pieter Dejonckheere ,bestuurder van Flaxloom nv , te weigeren het veldonderzoek te laten uitvoeren , omwille van het feit dat ik eerst zekerheid wil betreffende de bouwvergunning ,

Voor Flaxloom nv ,

Pieter Dejonckheere

22 feb 2017.

E-mail : admin@flaxloom.be

OR : 0456.610.870

Tel : 0032 468 23 77 95